

(de ik-persoon is **niet** de samensteller van deze site; in de Franse citaten treft men veel fouten aan <o.a. die van het accord>, maar de tekst is de moeite waard)

HET FRANSE CHANSON VAN MIDDELEEUWEN TOT NU.

Ik wil proberen u een beeld te schetsen van het Franse literaire chanson vanaf de ME tot nu.

Toelichting op het onderwerp: - alleen Frans
(geen Portugese fado, Italiaanse canzone of Duitse Minnesänger)
- literair (publicatie in een dichtbundel)

Belangrijkste kenmerken van het chanson;

- gezongen gedicht;
- gericht op een bovenlaag van de bevolking;
- presentatie belangrijker dan een geschoolde stem;
- liefde / maatschappijkritiek;
- mondelinge traditie: geen notenschrift bij ontstaan of bij uitvoering.

Al deze kenmerken zijn door de geschiedenis heen niet wezenlijk veranderd.

Eerste bewijzen (altijd schriftelijk): ME, begin 12^e eeuw, Poitiers, Limoges en Toulouse.

Onbekend of er voor die tijd al chansons werden gemaakt.

Hoe zag de maatschappij er in de 12^e eeuw uit?

90% arbeiders, 9% geestelijken en 1% ridders (ongeveer)

Alleen de geestelijken en soms de ridders konden lezen en schrijven.

Schriftelijke bronnen gaan vooral over deze 2 groepen. Van de gewone arbeiders is heel weinig bekend; voor geestelijken niet interessant genoeg. Niet de illusie hebben dat ons beeld van de middeleeuwse maatschappij compleet is.

Eigenlijk is het heel bijzonder dat we van de mondelinge muziekcultuur uit de 12^e eeuw bewijzen hebben. Prachtige chansonmanuscripten dankzij het feit dat de bovenlaag van de bevolking gevoelig was voor 'statussymbool'.

Manuscripten werden dus **niet** gebruikt als bladmuziek.

Wie maakten in de 12^e eeuw chansons?

Dat waren de troubadours uit het zuiden van Frankrijk, de Pyreneeën en NW-Italië. De naam troubadour: afgeleid van het occitaanse woord 'trobar' (=vinden): een troubadour was dus iemand die de goede woorden kon vinden (doctores de trobar).

De occitaanse taal (inmiddels verdwenen) zo genoemd naar het woord 'oc' (=ja). Dit in tegenstelling tot de taal die in het noordelijk deel van Fr. werd gesproken, nl. de langue d'oïl, oïl=ja. De langue d'oïl heeft zich ontwikkeld tot het hedendaagse Frans.

De bloeiperiode van de troubadours ligt tussen 1140 en 1220. (Het einde is te verklaren door o.a. de kruistochten waardoor de geciviliseerde maatschappij werd verstoord. Er zijn ± 2600 canzo's overgeleverd waarvan slechts 10% met muziek.)

De traditie van de troubadours werd in de 2e helft van de 12e eeuw overgenomen door de Noord-Franse trouvères, uit het gebied ten noorden van Bordeaux t/m Vlaanderen. 'Trover' = vinden (oud-frans). (Van de ruim 2100 trouvère-chansons is 2/3 deel met muziek overgeleverd.) (Verspreiding van de chansons vond plaats door de rondtrekkende minstrelen en door adellijke huwelijken. Bv. Eleanor van Acquitanië (1122-1204) – kleindochter van de eerste troubadour, trouwt met L VII, trouwt opnieuw met Henry d'Anjou die koning Henry II van Engeland wordt. In haar hofhouding zitten troubadours. Die worden door haar dochter Marie de Champagne overgenomen – Thibaut de Champagne)

Wat is het verschil tussen troubadours en trouvères?

- De taal.
- De tijdsperiode: de bloeiperiode troubadours tot halverwege 13e eeuw, trouvères tot halverwege de 14e eeuw. (Guillaume de Machaut-1377)
- De melodieën van de trouvères zijn wat toegankelijker.
- De trouvères kenden meer verschillende soorten chansons, zoals het chanson satirique, het chanson à boire en het chanson à danser. (uitbreiding genre)
- Troubadours uit alle lagen, trouvères meestal van adel.

Hoe zag zo'n chanson eruit?

De dia die u ziet is uit het Manuscrit du Roi, dat nu in de Bibliothèque Nationale in Parijs ligt. Waarschijnlijk geschreven rond 1250. Bevat ± 600 chansons die in de periode 1150 en 1250 zijn gemaakt. Bij ieder gedicht zijn notenbalken geschreven die niet altijd met noten zijn ingevuld. De kolom rechts-onder is later bijgeschreven.

(De 'Roi' was waarschijnlijk Charles d'Anjou die leefde van 1226-1285. Dat denken we omdat er verschillende chansons van zijn hand instaan en omdat alle chansons die over hem of zijn vrouw (Beatrice de Provence) gaan in dit manuscript zijn opgenomen.)

De titel van dit chanson is *Des nos seigneur, (que vol est il avis)* geschreven door Hertog Henri uit Brabant (politiek lied)

Wat is er aan deze afbeelding af te lezen?

- tekst en muziek zijn los van elkaar genoteerd;
- geen aanwijzing voor begeleiding;
- verschillende handschriften voor de muziknotatie;

- zowel 4- als 5-lijnige notenbalk;
- geen ritmische notatie (geen vlaggetjes);
- geen hulplijnen, wel c-sleutels.
- in rechter notenbeeld aanwijzing 'ouvert' (begin) en 'clos (afsluiting)

(Dia weg)

Hoe hebben deze chansons geklonken?

Te weinig gegevens:

- geen ritmenotatie;
- geen tekstplaatsing;
- geen begeleiding.

Vaak zijn troubadours afgebeeld met een luit of een harp. Dat zijn echter ook de symbolen van de poëzie. Of ze daar ook zelf op gespeeld hebben weten we niet. Van jongleurs en minstrelen is wel bekend dat ze een instrument bespeelden: lier, harp of vedel.

Wat voor mensen waren de troubadours?

Alle lagen van de bevolking.

Optreden voor bovenlaag (aristocratie).

Dichters die hun publiek wilden vermaken: zingen i.p.v. voordragen.

Veel troubadours hadden jongleurs of minstrelen in dienst.

Jongleur: dansen, goochelen etc. (acrobaat) Was in vaste dienst van hof.

Minstrel: stond lager op maatschappelijke ladder, niet in vaste dienst, trokken rond.

Chansons werden aangekondigd: razo en vida. Gelukkig zijn daar verschillende van genoteerd. Dante verwerkte vida's in zijn Divina Commedia.

Info uit razo's en vida's: goede tekst en kwaliteit van de voordracht belangrijker dan een mooie stem.

Trobairitz:

Vrouwelijke troubadours Een van hen is Comtessa (gravin) Beatrice de Dia. (± 1200)

Vida (occitaans): *Beatrix, comtessa de Dia, éra molher d'en Guilhem de Peitius, bela dòna et bona. E s' enamorèt d'en Rambaut d'Aurenga e faguèt de lui mantas bonas cancons que vos poiretz véser e entendre aici.* (Beatrix, comtesse de Dia, était femme de Guilhem de Poitiers, belle dame et bonne. Et elle s' enamoura de Rambaud d'Orange et fit de lui maintes bonnes et belles chansons que vous pourrez voir et entendre ici)

* *A chantar* (Arabisch-Moorse invloed in de zangstijl : stembuigingen).

1° couplet v.d.5

Door Clemencic Consort.

Wat waren de onderwerpen van de chansons?

Maatschappijkritiek en vooral de liefde (koppeling boekenweek), hoofse liefde: omvat meer dan alleen de liefde. Ter compensatie van de gedwongen huwelijken waarin meestal geen sprake was van liefde.

Kernbegrippen:

- leefregels om de ander te ontzien,
- zelfbeheersing,
- verfijnde manieren,
- verzorgd uiterlijk,
- zich onderscheiden door kracht en moed,
- aangename conversatie,
- bedrevenheid als minnaar,
- kunstzinnigheid,
- bedrevenheid in sport en spel.

Hoofsheid: middeleeuws cultuurverschijnsel. In dit beeld past een koning die zich actief bezighield met poëzie en muziek. Vandaar dat veel koningen ook trouvère waren (Thibaut de Champagne)

Ook later in geschiedenis: bewijs van goede stand als men muziek kon maken.

Nu nog: verzorgd uiterlijk, aangename conversatie etc.

Wie waren de trouvères?

Meestal van adel: alleen oudste zoon erfde. Volgende zoons kregen wel goede opvoeding: Artes liberalis:

- taalgericht (trivium: grammatica, retorica, dialectica)
- getalgericht (quadrivium: arithmetica, geometrica, astrologia en musica)

Zoons die niet erfden probeerden als ridder of trouvère de kost te verdienen. Conon de Béthune was daar een voorbeeld van. Hij was een groot politiek redenaar die veel humor in z'n teksten verwerkte en daarmee veel succes had.

* Conon de Béthune (-1220): *Tant ai amé*. Gezongen in de l'angue d'oeil. Over een teleurgestelde liefde, dame wordt niet bij naam genoemd. Begeleiding door luit, vedel en psalter.

Een psalter is een snaarinstrument in trapezevorm, getokkeld met plectrum of met staafjes.

Wedstrijden.

In 12e en 13e eeuw werden puys (rederijkerskamer) georganiseerd: beste chanson was cantus coronatus. Is vooral door de Duitse Minnesänger overgenomen (Meistersinger – Wagner)

Notatie.

Chansons niet door de trouvère zelf opgeschreven, maar door kopiïsten (monniken). Vaak na het overlijden van de trv. of trb.

Op dit punt stopt de belangstelling voor het eenstemmige chanson voor wat betreft de muzikwetenschap.

Ik wil nu vanaf de 14e eeuw proberen aan te geven of en op welke manier er sporen zijn terug te vinden van het chanson in de literatuurgeschiedenis en de theatergeschiedenis.

14e eeuw.

Halverwege 14e eeuw is bloeiperiode van trouvères voorbij. Dus ook geen manuscripten meer: mode was veranderd in meerstemmige muziek (motet).

Wel sporen van chanson in Roman de Fauvel uit ± 1310: satirisch gedicht geschreven door Gervais de Bus (regeringsfunctionaris van gemiddeld niveau) over corruptie in kerk en samenleving. Fauvel is de naam van het paard dat symbool staat voor de verrotting van de samenleving. Gesproken tekst wordt afgewisseld met muziek, o.a. chansons.

Fauvel (misschien het 1^e Gesamtkunstwerk).

* Roman de Fauvel (langue d'oïl): *Ci commence le livre de Fauvel.*

Eerst aangekondigd, dan gezongen en weer gesproken.

Tekst: Ik zou nog liever een zwijnenhoeder zijn dan Fauvel te moeten roskammen. Ik zou liever gestroopt worden. Ik zou liever een zwijnenhoeder zijn. Ik wil zijn geld niet en zijn goud. Fauvel ligt niet meer in een stal, hij heeft een rianter onderkomen: Fortuna, tegenover de Ratio, heeft hem heer van haar huis gemaakt.

100-jarige oorlog (1337-1453) tussen Frankrijk en Engeland. Veel kritiek op de politiek in de vorm van chansons. Vgl. periode voor de Franse Revolutie.

Verordening uit 1395: *Il est interdit à tous dicteurs, faiseurs de dictes et de chansons et ménétriers de bouche, de chanter en place, ni ailleurs rimes ou chansons parlant du pape, du roi et des seigneurs.*

Deze verordening is een aanwijzing dat er veel chansons werden gezongen. Helaas niet schriftelijk overgeleverd. Geen muziekvoorbeelden dus!

15e eeuw.

Uitbreiding van publiek: niet alleen adel, ook bovenlaag bourgeoisie.

Commentaar op politieke leiders: politieke chansons worden op Pont Neuf gezongen.

(laatste nieuws). Door een nieuwe tekst op een bekende melodie te zingen kon men zonder het expliciet te zeggen verwijzen naar politieke onderwerpen. (bv. Eigen tekst op Wilhelmus)

Olivier Basselin (1e helft 15e eeuw) oprichter van de L'Ecole Chansonnière in Val-de-Vire (vaux-de-ville). Andere verklaring is de verbastering van 'voix-de-ville' tot vaux-de-ville.

In het theater wordt in de periode 1450-1600 gesproken over het chanson rustique, dat waarschijnlijk veel overeenkomsten vertoont met het trouvère chanson. Onderwerp voor onderzoek!

16e eeuw

Pierre de Ronsard (1524-1585) – renaissancistisch ideaal: koppeling tekst en muziek volgens Griekse traditie. 1567: Oprichting Académie de Poésie et de Musique. Geen muziekvoorbeelden.

Car la poésie sans les instruments ou sans la grace (genoegen) d'une seule ou plusieurs voix, n'est nullement agréable, non plus que les instruments sans être animés de la mélodie d'une plaisante voix.

17e eeuw.

Veel nieuwe teksten (gedichten) op bestaande melodieën, vooral populaire opera's (Lully – Isis). In Theatre des Foires (Parijs) werden chansons gezongen die samen een soort toneelstuk vormden. (la comédie à couplets): voorloper van de vaudeville.

18 eeuw

Oprichting in 1731 van de eerste Caveau = 'kleine kelder' – kunstenaarscafé (door Pierre Capelle, Rue de Buci). Tijdens de maaltijd ontmoetten verschillende kunstenaars / intellectuelen elkaar: musici, schilders, filosofen, schrijvers o.a. Rameau.

Een caveau werd ook wel "Académie Privé" genoemd. Op de 1e en de 15e van de maand kwam men bij elkaar. Iedere belangrijke gebeurtenis (politiek of sociaal) werd becommentarieerd in de vorm van een gedicht en op een bekende melodie gezongen. Die teksten werden als ze succes hadden op pamfletten verspreid zodat iedereen ze mee kon zingen. Veel politieke chansons (Franse Revolutie) waarvan sommige zelfs in de Convension (nationale vergadering) werden gezongen.

In 1796 werd boven de reeds bestaande Caveau een "Diner du vaudeville" gegeven, 1x per maand, speciaal voor hooggeplaatste personen (adel). Pierre Capelle geeft hier de nieuwe naam "Le Caveau Moderne" aan.

19^e eeuw

Caveau (= kleine kelder) sverdwijnt. Les goguettes: eten en drinken ondergeschikt aan het luisteren naar de nieuwste chansons (try-out). Eten en goguettes = in de olie zijn. Rond 1850: ± 480 goguettes in en rond Parijs. Steeds meer politieke invloed, dus verboden. De goguettes waren meer gericht op arbeiders en kunstenaars. De eerste goguettes heette "Bergers de Syracuse".

Teksten van chansons richtten zich steeds meer op het gewone volk (lukt maar gedeeltelijk)

Pierre Jean de Béranger (1780-1857) werd dankzij zijn chansons (eerst in Le Caveau Moderne, later in de goguettes) een politiek orakel, dus verboden. (gevangenis)

* Béranger: *Le pape musulman* tekst is zeer beledigend voor de Paus: Jadis, voyeant pour Rome, un pape, né sous le froc, pris sur mer, fut, le pauvre homme, mené captif à Maroc. D'abord il tempête, il sacre, reniant Dieu bel et bien; "Saint-Père – lui dit son diacre – vous vous damnez comme un chien! (over een Paus die geboren is onder een monnikspij, als krijgsgevangene terecht komt in Marokko, God verloochent, en vergeleken wordt met een hond) Geschreven n.a.v. de Franse inmenging in Algerije en Marokko vanaf 1830. Niet mooi, dus alleen eerste 2 couplettn.

Bekende schrijvers gaan zich bezig houden met het chanson.

Chateaubriand (1768-1848), George Sand (1804-1876) gebruikten traditionele chansons en maakten er nieuwe teksten op.

Victor Hugo: *Chansons des rues et des bois* (± 1860) bedoeld als chansontekst. (veroordeeld door de literaire kritieken: sexueel gestoord, in de war) uit sociale overwegingen. Vgl. *Les Misérables*. Volk moest kennis maken met de Franse geschiedenis (opvoeden) en bewust worden gemaakt van misstanden in de maatschappij.

Al in 1770: eerste café-concert (boulevard du Temple): dansers, zangers, acrobaten. In de eerste helft van de 19e eeuw komen er steeds meer caf'cons.

Voorop de Champs Elysées kwam het caf'çon tot bloei: 's zomers buiten met een klein orkestje, 's winters in een aparte lokatie. De stijl van begeleiden van het caf'çon is gebleven: cornet, accordeon, piano en/of gitaar.

Aristide Bruant (1851-1925) maakte het "caveau artistique" Le Chat Noir (Edgar Allen Poe) populair. Al heel gauw wordt le Chat noir "cabaret artistique" genoemd vanwege het cynische karakter van de gezongen teksten.

Le Chat noir: in 1881 begonnen in de Boul. De Rochechouart in Montmartre (16m2). De Club des Hydropathes, opgericht in 1878, te vergelijken met de Société de Caveau, gaat al vanaf de oprichting naar Le Chat noir. Leden van les Hydropathes zijn o.a. Erik Satie, Guy de Maupassant en Sarah Bernhardt. Satie heeft als barpianist gewerkt in le Chat noir.

Als Le Chat noir veel succes krijgt wordt de ruimte te klein en verhuist de eigenaar Rodolphe Salis naar de huidige Rue Victor-Massé. Tijdens de

verhuizing zingt Aristide Bruant het chanson "Le Chat noir" dat hij in opdracht van Salis heeft geschreven.

Omdat Bruant meer aan zijn succes wil verdienen begint hij in het oude pand van Le Chat noir zijn eigen cabaret artistique "Le Mirliton". Toulouse-Lautrec verzorgt de inrichting.

Bij de opening zitten er slechts 3 mensen. Bruant scheldt ze uit omdat ze niet met meer zijn gekomen. Hij doet dat blijkbaar zo geestig dat de volgende avond Le Mirliton vol zit met mensen die de scheldkanonnade van Bruant (staande op tafel) willen horen. Vanaf dat moment wordt iedere gast die binnenkomt in le Mirliton ontvangen met:

Oh la la, cette gueule (=kop), cette binette (=tronie)
Oh la la, cette gueule qu'il a!

Bij het weggaan zong hij:

Tous les clients sont des cochons, la faridondon, la farodondaine
Et surtout quand ils s'en vont, la farodondaine, la faridondon.

Bruant was ook commercieel ingesteld: vrijdagavond was "soirée chic" met verdubbelde prijzen. Als eerste kreeg Bruant toestemming van de politie voor een andere openingstijd dan gebruikelijk, nl. 23.00 tot 02.00 uur.

Presenteerde zich nadrukkelijk in het zwart. Dat is sindsdien bij het literaire chanson zo gebleven. Zijn chansons hebben vaak een eenvoudige melodie en lijken daardoor onschuldig. Vanaf Bruant worden nieuwe teksten voorzien van een nieuwe melodie.

* Aristide Bruant *Le Chat Noir* : (helemaal) Het refrein meest door iedereen meegezongen worden. (Dial)
(1911)

Refrein: Je cherche fortune autour du Chat Noir,
au clair de la lune a Monmartre.
Je cherche fortune autour du Chat Noir,
Au clair de la lune a Montmartre le soir.

Tekst: 4 coupletten : 4 ontmoetingen in het schijnsel van de
maan. (gespuis)
In laatste couplet opgepakt door politie met vraag Wat is
uw beroep? Journalist, schilder, beeldhouwer, rentenier,
dichter of pianist?
Ik zoek m'n geluk in de Chat Noir.

Bruant heeft samen met Léon de Bercy een Bargoens Woordenboek geschreven. Toen hij was gestopt met optreden heeft hij 16 romans en 6 toneelstukken geschreven en een eigen tijdschrift "Le Mirliton" uitgegeven met zijn teksten.

Halverwege 19e eeuw: music-hall (naar vb. van Winchester Hall – Londen 1840) Circusachtige voorstellingen: dans, acrobatiek clowns, dressuur. Geen eten maar wel drinken, en grotere zalen. Vb. Les Folies Bergère, Casino de Paris en Le Moulin Rouge.

20e eeuw.

Door de opkomst van de music-hall verdwijnt het caf'con. Cabaret artistique blijft wel bestaan. Beroemd cabaret was *Le Boeuf sur le Toit* in de bar van hotel George V. Ontmoetingsplaats van Milhaud, Satie, Cocteau, Honegger, Picasso. Teksten van o.a. Prévert en Cocteau worden op muziek gezet door Poulenc en Satie.

Al vanaf de 17e eeuw was er een tweedeling in amusement en protest-richting.

Vaudeville – café-concert – music-hall (show / amusement)

Caveau – goguette – cabaret artistique (protest)

Begin 20e eeuw werd die tweedeling steeds duidelijker, ook in de music-hall: showgericht (Folies Bergère 1869, Moulin Rouge 1889, Casino de Paris 1890) en chansongericht (l'Olympia 1893).

Voorbeelden uit de showgerichte Moulin Rouge is o.a. Yvette Guilbert (1867-1944): half spreken – zingen. Zij werd "la diseuse du fin de siècle" genoemd. Rood haar, groene jurk, zwarte handschoenen.

Begonnen als actrice: geen succes. Zingen in Moulin Rouge lukte wel. Was een v.d. favoriete modellen van Toulouse-Lautrec. Trad in 1890 op in Londen en New York. Bewonderd door George Bernard Shaw, Freud en Emile Zola. Zong ook middeleeuwse chansons / gedichten die zij had bestudeerd en gedichten van Baudelaire en Verlaine.

* Yvette Guilbert; *Madame Arthur* (1908) Moulin Rouge. Tekst: Iedereen wil door haar bemind worden terwijl ze helemaal niet mooi is, maar ze heeft iets.. je ne sais quoi. (af en toe vals)

Mistinguett (1873-1956) bekend om haar veren en pluimen en haar mooie benen – verzekerd in 1919 voor 500.000 Francs. (voorloper van Marlène Dietrich). Zij werkte eerst samen met Maurice Chevalier, maar stopte daar mee toen hij teveel een concurrent voor haar werd. Haar artiestennaam wijst op de Engelse invloed van de music hall.

* Mistinguett: *Mon Homme*. Geschreven voor Maurice Chevalier (1920) (heel vaak vals) Later wereldberoemd geworden (*My man*) in de versie van Billie Holliday en Barbara Streisand.

Steeds meer Amerikaanse invloed, o.a. Josephine Baker (1906-1975) (bananenrokje). Speelde mee in La Revue Nègre

* Josephine Baker: *J'ai deux amours* (wel zuiver)

Haar Engelse uitspraak van het Frans werd door veel chansonniers overgenomen, o.a. Maurice Chevalier. Ook de invloed van de jazz werd steeds sterker. Het literaire gehalte van de teksten was niet altijd even hoog. Charles Trenet verwerkte ook veel jazz-invloed, hij was lid van de "Hot Club de France".

Verandering in de jaren na WO II: Juliette Gréco (net als Bruant in het zwart gekleed, verwijzend naar de Middeleeuwen). Het existentialisme van Sartre zou nooit zo beroemd zijn geworden zonder Gréco. Flothuis noemde Gréco diseuse.

* Juliette Gréco: *Les feuilles mortes* Niet als chansontekst maar als gedicht geschreven door Jacques Prévert. Veel aandacht voor de begeleiding (professionele musici en arrangeur)

Steeds vaker gaan chansonniers bestaande gedichten op muziek zetten. Bv. Jean Ferrat (Francois Villon) en Léo Ferré (Louis Aragon).

George Brassens schreef zeer lange, maatschappijkritische gedichten. Daarvoor kreeg hij in 1967 de literatuurprijs van Académie Française (omstreden). Zijn teksten zijn voor niet-Fransen moeilijk te volgen door het gebruik van veel bargoense woorden. Brassens vergeleek zijn muziek met filmmuziek: je luistert er niet bewust naar, maar het voegt wel een extra dimensie toe aan de tekst. Zijn begeleidingen zijn heel uniform en onopvallend maar complexer dan ze op het eerste gezicht lijken.

* Brassens: *Le 22 septembre* (Mooie duidelijke uitspraak, geen Engelse invloed. Cynische verwijzing in de tekst naar *Les feuilles mortes* van Prévert) Tekst: Op 22 september verliet je mij en sindsdien is mijn zakdoek op die datum nat door de herinnering aan jou. Maar nu niet meer, ik blijf van steen. Pas na het laatste couplet volgt nog een zin: *et c'est triste de n'être plus triste sans vous*. Let op de luie timing!

Die moeilijke verstaanbaarheid geldt niet voor Edith Piaf (1915-1963): haar teksten zijn toegankelijk ook voor wie de Franse taal niet zo goed beheerst. Literair? Haar muziek daarentegen speelt een veel grotere rol dan bij Brassens.

* Piaf: *La vie en rose* (veel aandacht voor de begeleiding en het mooie zingen) Tekst is van Piaf.

Jacques Brel (1929-1978) schreef wel literaire teksten: liefde en maatschappijkritiek. Besteedde ook veel aandacht aan de muziek, maar niet als componist.

* Brel (1959): *Ne me quitte pas* (3.50) (Prachtige poëtische tekst: je te ferai un domaine ou l'amour sera roi, ou l'amour sera loi, ou tu sera reine.)

Hoe is de situatie van het chanson nu?

(Bécaud), Aznavour, Serge Lama, Patrick Bruel, Patricia Kaas trekken veel publiek, sterke invloed van de popmuziek, teksten meestal niet literair. Juliette Gréco, Yves Duteil en Anne Sylvestre: sobere, op tekstinhoud gerichte chansons.

* Yves Duteil (geb. 1949): *La maman d'Amandine* (quasi volksmuziek).

In Parijs zijn verschillende literaire cafés waar dichters hun gedichten voordragen / zingen voor een bovenlaag van de bevolking. In feite is er dus niet zoveel veranderd sinds de middeleeuwse troubadours en trouvères. De drie componenten: tekst / muziek / interpretatie vormen nog steeds de bouwstenen van het chanson en zijn terug te vinden in de nu veel gebruikte term ACI: Auteur-Compositeur-Interprète. Het Franse chanson is daarmee studieobject voor musicologen, literatuurhistorici en theaterhistorici.

Om u de sfeer van het hedendaagse chanson te laten proeven, wil ik u een klein gedeelte uit een tekst (of moet ik zeggen gedicht?) van Barbara voorlezen en daarna voorzingen. Bijnaam van Barbara: "La chanteuse de minuit".

*Je l'ai trouvé devant ma porte, un soir que je rentrais chez moi.
Partout elle me fait escorte, elle est revenu la voilà.
La renifleuse des amours mortes, elle m'a suivi pas à pas, la garc',
Que le Diable l'emporte, elle est revenu, elle est là.*

Dan volgt een uitgebreide beschrijving van hoe deze vrouw eruit ziet en hoe ze zich gedraagt, namelijk wachtend op het moment dat kinderen en geliefden zijn verdwenen om dan genadeloos toe te slaan. Pas het laatste woord van de tekst maakt duidelijk dat de vrouw een metafoor is voor de eenzaamheid, *la solitude*, die ons allen wacht, ook na afloop van deze avond.